

Kako osigurati primjenu etičkih standarda u javnoj upravi?

Transparentnost primjene postojećih etičkih kodeksa se razlikuje, ali, sveukupno, informacije o pritužbama na primjenu etičkih kodeksa, i, što je još važnije, o njihovom ishodu, nijesu uvijek dostupne. Manje od jednog procenta ukupnog broja zaposlenih u državnoj upravi na koja se primjenjuje Etički kodeks državnih službenika i namještenika je prošlo kroz obuke za njegovu primjenu, što je pokazatelj da su svijest o potrebi obučavanja zaposlenih u državnoj upravi i njihovo interesovanje za ove obuke na niskom nivou.

Osim nekoliko svijetlih primjera proaktivne uloge etičkih komisija na lokalnom nivou, na **promociji etičkih standarda** se radi nedovoljno. Takođe, iako su uz podršku Zajednice opština, izrađen **priručnik** za primjenu etičkih kodeksa lokalnih službenika i namještenika, na državnom nivou nema smjernica za primjenu Etičkog kodeksa državnih službenika i namještenika. Na sajtu Uprave za kadrove postoji **obrazac za pritužbe** u vezi sa povredama Etičkog kodeksa državnih službenika i namještenika, ali njihovo direktno podnošenje putem Interneta nije omogućeno. Od svih opština koje su obrazovale etičke komisije, svega tri omogućavaju podnošenje pritužbi direktno preko web stranice opštine. Ne postoje posebne telefonske linije ili drugi, alternativni vidovi komunikacije, kako bi se olakšalo prijavljivanje povreda etičkih standarda. Što se tiče same **nadzora nad primjenom etičkih standarda** i nadležnosti tijela koja su dužna da prate njihovu primjenu, naša analiza ilustruje brojne nedostatke, koji upućuju na njihove nedovoljne kapacitete i nedovoljnu finansijsku nezavisnost.

PREPORUKE:

KODEKSI:

- Vlada Crne Gore treba da usvoji Etički kodeks izabranih predstavnika izvršne vlasti;

TRANSPARENTNOST:

- Sve prispjele pritužbe, mišljenja o pritužbama, i njihov krajnji ishod, tj. obavještenje da li je pokrenut disciplinski postupak protiv službenika i namještenika za koje se utvrdi da su kršili etičke kodekse ponašanja, treba da se redovno objavljuju na Internet prezentacijama opština, i na sekciji sajta Uprave za kadrove u okviru koje je predstavljen rad Etičkog odbora;

OBUKE:

- Neophodno je povećati broj obuka za primjenu etičkih kodeska na lokalnom i državnom nivou, kao i njihov obuhvat, tj. strateškim planiranjem ovih obuka neophodno je prvenstveno obuhvatiti kontakt osobe zadužene za praćenje primjene etičkih standarda u okviru pojedinačnih organa uprave,

PROMOCIJA:

- Tijela zadužena za primjenu etičkih standarda treba da preuzmu proaktivniju ulogu u cilju promocije etičkih kodeksa i ohrabrivanja ukupne javnosti da podnosi pritužbe i inicijative u vezi sa primjenom etičkih standarda,
- Vlada Crne Gore, svi državni i lokalni organi, treba da razviju i primjenjuju komunikacionu strategiju za jačanje svijesti javnosti o etičkim standardima u javnoj upravi i potrebi prijavljivanja njihovog kršenja

SMJERNICE:

- Vlada Crne Gore, uz ekspertsku podršku, treba da utvrdi smjernice za uspješnu primjenu etičkih standarda u državnoj upravi, koje bi sadržale primjere iz prakse i preporuke za rješavanje određenih etičkih dilema;

PRITUŽBE:

- Neophodno je, na vidnim i lako dostupnim mjestima, u svim državnim organima i opštinama i izvan sjedišta ovih organa, postaviti kutije za pritužbe protiv kršenja etičkih standarda u javnoj upravi,

NADZOR:

- Sve opštine treba da formiraju etičke komisije za primjenu etičkih kodeksa lokalnih službenika i namještenika;
- Vlada Crne Gore treba da, izmjenama Etičkog kodeksa državnih službenika i namještenika, bliže reguliše procedure imenovanja članova Etičkog odbora, koje bi podrazumijevale javni poziv svim službenicima i namještenicima da se prijave za članstvo u Etičkom odboru i procedure njihovog izbora, koje bi sprovodila Uprave za kadrove uz saglasnost starješine organa, uz primjenu prethodno utvrđenih kriterijuma;
- Vlada Crne Gore treba da izmijeni Etički kodeks državnih službenika i namještenika, i u dijelu kojim bi se Etički odbor ovlastio da, ukoliko starješina organa odbije da pokrene postupak po mišljenju ili da dostavi informacije Odboru, da pokrene

disciplinski postupak protiv starješine organa pred disciplinskom komisijom tog organa.

- Izmjenama Etičkog kodeksa takođe treba predvidjeti da kontakt osobe imaju ulogu predstavnika Etičkog odbora - povjerenika za etiku, sa ovlašćenjem da utvrđuju osnovanost podnesenih pritužbi i da promovišu etičke standarde.

NEZAVISNOST:

- Nadležne institucije treba da omoguće osnovne uslove i naknade za rad članovima tijela, nadležnih za praćenje primjene etičkih standarda.
- Osim isplaćivanja naknada za rad članovima ovih tijela, neophodno je razmotriti i mogućnost da se budžetom Crne Gore opredijele sredstva za rad tijela zaduženih za praćenje primjene etičkih kodeksa, jer bi se time povećala njihova nezavisnost i samostalnost u radu.